

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholiturg

2005. aastal

Tallinn
Mai 2006

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutavad täitjad: Kiira Martens, Pille Liivaauk

Eesti Konjunktuuriinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 6681242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Üldosa	7
2. Kanged alkohoolsed joogid	13
3. Õlu	23
4. Lahjad alkohoolsed joogid	27
5. Rektifitseeritud etanool (piiritus)	33
6. Viinamarjavein ja vermut	35
Kokkuvõte	38

SISSEJUHATUS

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti alkoholisektori arengust 2005. aastal.

Töös analüüsitakse:

- alkoholsete jookide tootmise muutusi;
- alkoholsete jookide väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- alkoholsete jookide jaemüüki siseturul ja tarbimistrende;
- jaehindade muutusi.

Käesolevas ülevaates on kasutatud Eesti Statistikaameti tootmise ning väliskaubanduse andmeid, ettevõtete tootmise ja siseturu müügi andmeid ning Eesti Konjunktuuriinstituudi kaupluste hinnavaatluste tulemusi.

Töö esimene osa annab lühiülevaate kogu Eesti alkoholiturul toimunud, järgnevad osad keskenduvad erinevate alkoholsete jookide turutrendidele põhjalikumalt.

Töö maht on 38 lehekülge.

EESTI ALKOHOLITURG 2005. AASTAL

1. ÜLDOSA

Tootmine

2005. aastal toodeti ESA andmetel 15,8 mln liitrit viina, likööriidoteid ja muid kangeid alkohoolseid jooke, 3,7 mln liitrit rektifitseeritud etanooli (piiritust), 4,3 mln liitrit puuvilja-marjaveine, 14,0 mln liitrit segatud lahjasid alkohoolseid jooke, 9,2 mln liitrit siidrit ja 135,2 mln liitrit õlut. Eelneva aastaga võrreldes peaaegu kõikide alkohoolsete jookide tootmismahud kasvasid, väljaarvatud rektifitseeritud etanool (piiritus) ja kanged alkohoolsed joogid. Nende jookide tootmismahud vähenesid vastavalt 8,5% ja 15%. Kangete (alla 80%) alkohoolsete jookide toodangu mahu kahanemise põhjuseks oli oluliselt väiksem viina tootmine (EKI hinnangul ligi -3 mln l) eelneva aastaga võrreldes. Nii nagu 2004. aastal ka vaadeldaval perioodil kasvas enim lahjade segatud alkohoolsete jookide tootmine (+52%), puuvilja- ja marjaveinide toodangu maht suurenes ligi 1/4 võrra, ligikaudu samapalju suurenes ka õlle toodang.

Tabel 1

Alkohoolsete jookide tootmine Eestis 2003-2005
(ESA andmetel, mln liitrites)

	2003	2004	2005*	Muutus +,-	
				2005 / 2004, mln l	2005 / 2004 %
Rektifitseeritud etanool	3,45	4,00	3,67	-0,33	-8,5
Kanged alkohoolsed joogid	16,59	18,68	15,82	-2,86	-15,3
sh EKI hinnangul viin	14,2	15,1	12,4	-2,70	-18,0
liköör	1,5	2,54	2,57	0,03	1,2
Puuvilja- ja marjaveinid	2,81	3,48	4,33	0,85	24,1
EKI hinnangul		5,7	9,2	3,5	62,3
Õlu	103,7	109,73	135,18	25,45	23,2
Lahjad segatud piiritusjoogid	5,13	9,19	13,96	4,77	51,8
Siider	5,60	5,87	9,22	3,35	57,2

* 2005.a – ESA kiirstatistika andmed (laiendatud väiksemale valimile)

Allikad: ESA, EKI

Väliskaubandus

2005. aasta ESA väliskaubandusandmed näitavad, et alkohoolsete jookide ekspordikäive kasvas 47% ja impordikäive suurenes 1/5 võrra eelneva aastaga võrreldes. Väliskaubandus-

bilanss püsis negatiivsena, kuid 2005. aasta negatiivne saldo oli väiksem kui eelneval aastal - 2005. aastal ületas import ekspordi 1,7 korda, 2004. aastal 2 korda.

Alkohoolsete jookide **eksport** rahalises väärtuses ulatus 2005. aastal 846 mln kroonini, eelneval aastal 576 mln kroonini (tabel 2). Nii nagu varasematel aastatel, saadi ka 2005. aastal suurim ekspordikäive kangete alkohoolsete jookide müügist. Kogu ekspordikäibes moodustasid kanged alkohoolsed joogid 64%, nende osakaal jäi enam-vähem 2004. aasta tasemele. Ekspordikäibes oli teisel kohal õlu, mille ekspordikäive suurenes 4% ja mis hõlmas alkohoolsete jookide ekspordi kogukäibest 15% (2004.a 22%). Oluliselt (2,5 korda) suurenes lahjade alkohoolsete jookide (siider, segatud piiritusjoogid jms) eksport ning nende osakaal ekspordikäibes tõusis 2005. aastal 19%-ni 2004. aasta 7%-lt.

Tabel 2

Alkohoolsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad 2003-2005

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005/04 +/- %
EKSPORT							
Õlu	4.20	4.69	5.68	98,895	126,391	131,445	4,0
Viinamarjavein	11.56	52.10	46.92	0,281	26,696	60,703	127,4
Vermut	x	31.60	18.80	0,000	1,231	1,136	-7,7
Lahjad alkohoolsed joogid	8.98	5.99	6.03	21,487	40,317	99,556	146,9
sh siider	7.31	7.52	7.21	10,113	14,153	39,448	178,7
segatud piiritusjoogid	11.07	5.02	5.34	8,992	22,310	42,783	91,8
Etüülalkohol kangusega >80%	10.73	9.77	9.09	16,782	18,596	14,547	-21,8
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	70.90	174.63	239.46	136,761	362,333	538,697	48,7
EKSPORT KOKKU	x	x	x	274,206	575,565	846,083	47,0
IMPORT							
Õlu	6,65	7,25	8,52	105,053	195,452	114,378	-41,5
Viinamarjavein	30,31	30,86	32,50	229,983	333,601	416,532	24,9
Vermut	28,66	30,69	27,67	10,468	15,257	17,699	16,0
Lahjad alkohoolsed joogid	16,73	10,70	14,97	119,843	209,440	240,915	15,0
sh siider	11,93	13,20	12,72	6,784	41,944	43,795	4,4
segatud piiritusjoogid	39,47	9,25	17,74	44,757	94,068	133,963	42,4
Etüülalkohol kangusega >80%	9,25	9,01	9,34	52,546	46,225	27,932	-39,6
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	145,01	95,96	127,47	175,510	380,500	605,001	59,0
IMPORT KOKKU	x	x	x	693,404	1180,476	1422,457	20,5

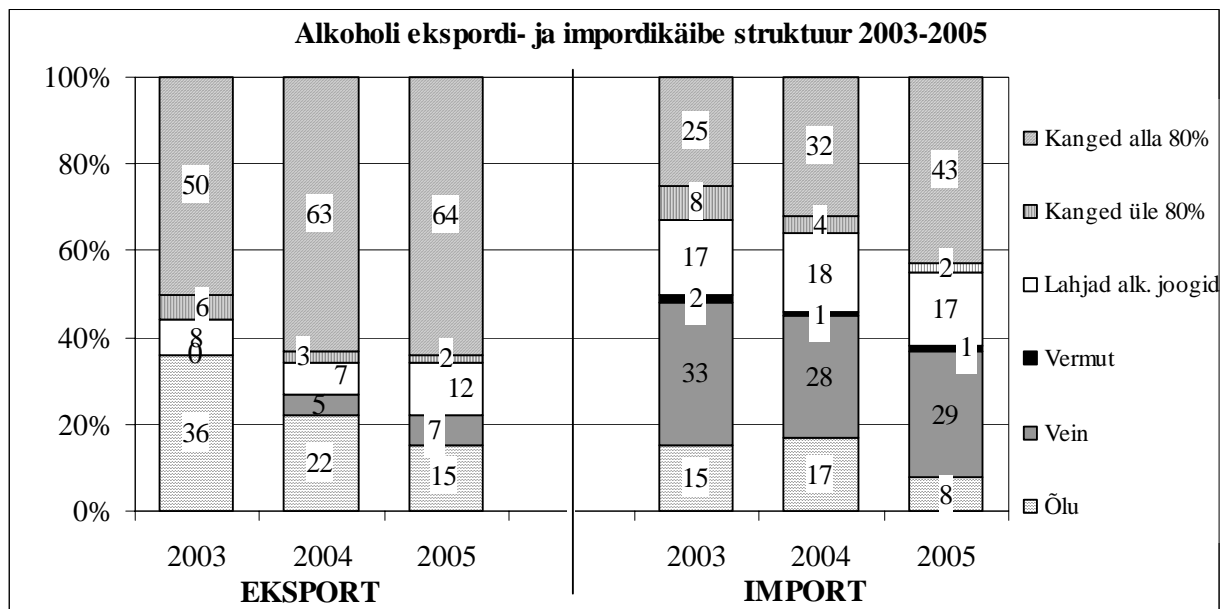
* 100%-lises alkoholisisalduses

Allikas: ESA

Märgatav kasv toimus ka viinamarjaveini ekspordikäibe osas, mis suurenes rohkem kui 2 korda. Piirituse väliturule müügi käive vähenes 2005. aastal 22%. 2005. aastal müüdi jätkuvalt väliturule ka vermutit, kuid selle ekspordikäive vähenes 8% mullusega võrreldes.

Koguseliselt suurenes 2005. aastal peaaegu kõikide alkoholsete jookide eksport, erandiks olid õlu ja piiritus. Teised Balti riigid olid jätkuvalt põhilisteks eksporditurgudeks kõigis tootegruppides. Läti ja Leetu müüdi 82% õllest, 35% kangetest alkoholsetest jookidest ja 88% lahjadest alkoholsetest jookidest. Lisaks müüdi Läti veel ka 81% eksporditud piiritusest.

Joonis 1

Alkoholsete jookide impordikäive suurenes 2005. aastal 20,6%, ulatudes 1,42 mld kroonini (2004.a 1,18 mld kr). Selgel kasvutrendil olid kangete alkoholsete jookide, lahjade alkoholsete jookide (sh segatud piiritusjookide), viinamarjaveini ja vermuti impordikäibed. Enim suurenes kangete alkoholsete jookide sisseveokäive (59%).

Õlle ja piirituse impordikäibed aga vähenesid (vastavalt 41% ja 40%) 2004. aastaga võrreldes. Õlle puhul võis põhjuseks olla kodumaise õlle edukas turundus- ja müügitöö, mistõttu Eesti õlu suurendas oma osakaalu siseturul. 2005. aastal langes õlle impordikäive enam-vähem 2003. aasta tasemele. Piirituse impordi vähenemise tingis aga suures koguses kange viina jätkuv import ning viinatoodangu vähenemine.

ESA väliskaubanduse andmetel suurenes 2005. aastal eelkõige kangete alkoholsete jookide, vermuti ja viinamarjaveini koguseline import, mille kasv ulatus vastavalt 20%-ni, 29%-ni ja 19%-ni. Nagu rahaliselt nii ka koguseliselt vähenes õlle import oluliselt (-50%). Vähem veeti sisse ka piiritust (-42%) ja lahjasid alkoholseid jooke (-18%), kusjuures siidri import suurenes 8% eelmise aastaga võrreldes.

Tabel 3

Alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja –import 2003-2005 (1000 liitrit)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
EKSPORT				
Õlu	23 547,0	26 927,2	23 139,6	-14,1
Viinamarjavein	24,3	512,5	1 293,6	152,4
Vermut	0	39,0	60,4	54,9
Lahjad alkoholised joogid	2 391,8	6 734,7	16 501,3	145,0
sh siider	1 383,4	1 882,2	5 471,6	190,7
segatud piiritusjoogid	812,0	4 440,0	8 006,5	80,3
Etüülalkohol kangusega üle 80%	1 564,0	1 903,0	1 600,8	-15,9
Kanged alkoholised joogid kangusega kuni 80%*	1 928,9	2 074,9	2 249,6	8,4
IMPORT				
Õlu	15 804,0	26 963,8	13 419,2	-50,2
Viinamarjavein	7 586,7	10 808,6	12 818,2	18,6
Vermut	365,2	497,0	639,7	28,7
Lahjad alkoholised joogid	7 162,4	19 580,2	16 096,6	-17,8
sh siider	568,3	3 176,6	3 441,8	8,3
segatud piiritusjoogid	1 133,8	10 169,0	7 552,3	-25,7
Etüülalkohol kangusega üle 80%	5 678,4	5 129,1	2 989,3	-41,7
Kanged alkoholised joogid kangusega kuni 80%*	1 210,3	3 965,1	4 746,1	19,7

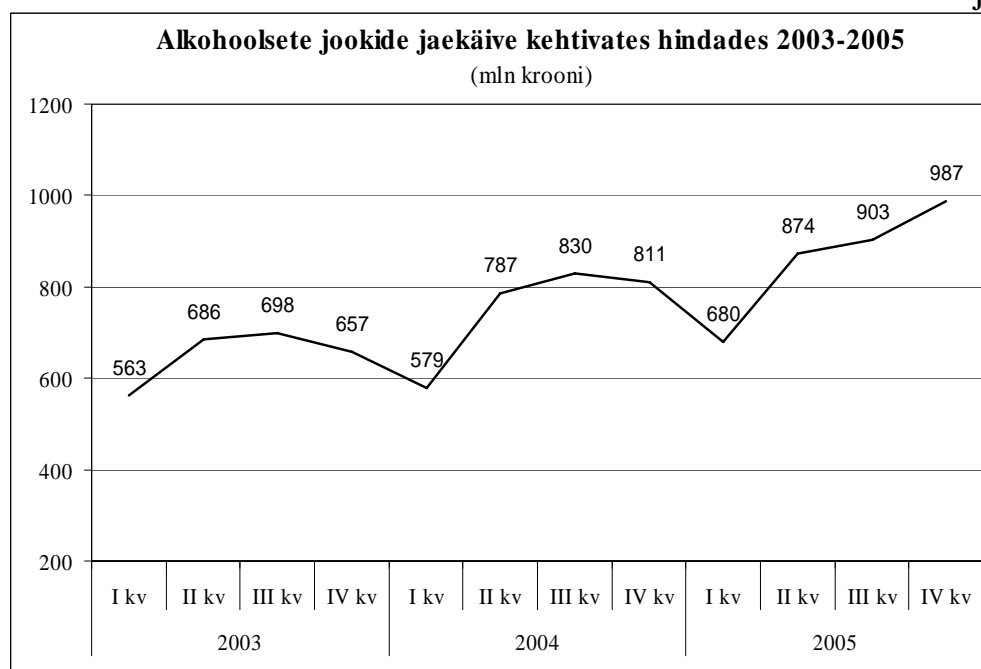
* 100%-lises alkoholis

Allikas: ESA

Tarbimine

Alkoholsete jookide **jaekäive** kehtivates hindades oli ESA andmetel 2005. aasta IV kvartalis 987 mln krooni ning terve aasta käive ulatus 3,44 mld kroonini, mis on 2004. aastaga võrreldes 14,7% suurem (2004.a 3,0 mld kr). Eeltoodud andmed näitavad, et käibekasv oli mõnevõrra aeglasem kui eelneval aastal (2004.a 16%). Vaadeldava aasta käibekasv on eelkõige saavutatud suurema tarbimise arvel, kuna alkoholsete jookide tarbijahinnaindeks kasvab 2005. aastal vaid 2,2% 2004. aastaga võrreldes. Uuringu käigus selgus, et tarbimise kasv toimus lahjemate alkoholsete jookide arvel.

Bilansimeetodil arvatud alkoholsete jookide müük siseturul näitab, et kangete alkoholsete jookide müük ühe elaniku kohta vähenes 13,8 liitrit 2004. aastal kuni 12,1 liitri 2005. aastal (joogile märgitud kangusega). Languse põhjuseks oli väiksem viina müük, mis langes 1,1 liitri võrra elaniku kohta. Samaaegselt teisi kangeid alkoholseid jooke (konjak, viski, džinn jne) müüdi ühe elaniku kohta sama palju kui eelneval aastal. Ühe liitri võrra vähenes lahjade piiritusjookide müük ühe elaniku kohta. Õlut müüdi Eestis vaadeldaval aastal ühe elaniku kohta 93 liitrit, mida on 14,6% rohkem kui 2004. aastal. Lahjade kääritatud alkoholsete jookide müük vähenes 2 liitri võrra elaniku kohta, kusjuures siidrite müük püsis 2004. aasta tasemel (5,3 l/el).

2005. aastal müüdi Eestis ESA andmetel 13,2 liitrit legaalselt absoluutalkoholi ühe elaniku kohta. Kui sellest kogustest maha võtta turistide ostud, mis 2005. aastal olid väiksemad kui eelneval aastal ning olid absoluutalkoholis kokku 2,89 liitrit ühe elaniku kohta, siis müüdi vaadeldaval aastal Eestis legaalselt 10,3 liitrit absoluutalkoholi ühe elaniku kohta. Seda võib lugeda Eesti elanike legaalseks alkoholi tarbimiseks. Kuna puuduvad andmed nii turistide alkoholi tarbimise kohta Eestis kui ka eestimaalaste alkoholi tarbimise kohta välismaal, siis pole võimalik nende andmetega eeltoodud alkoholi tarbimise taset korrigeerida. Arvestades ka illegaalse alkoholi tarbimist, mis 2005. aastal ulatus EKI hinnanguil 0,7 liitrini absoluutalkoholis 1 elaniku kohta, siis **tarbiti Eestis 2005. aastal 11,0 liitrit absoluutalkoholi ühe elaniku kohta** (turistide poolt kauplustest kaasa ostud maha arvatud), mida on 1,5% rohkem

Tabel 4

Alkoholsete jookide müük Eestis*
(ühe elaniku kohta aastas, sh kõik turistide ostud, liitrites)

	2002	2003	2004	2005
Kanged alkohoolsed joogid	9,8	10,8	13,8	12,6
sh viin	6,8	7,6	9,5	8,4
teised kanged alkohoolsed joogid	3,0	3,2	4,3	4,2
Lahjad piiritusega segatud alkohoolsed joogid	2,7	4,0	11,0	10,0
Viinamarjaveinid	5,5	5,8	8,0	9,0
Õlu	72,2	70,8	81,2	93,1
Puuvilja- marjaveinid ja muud kääritatud alkohoolsed joogid	9,3	9,5	12,1	10,1
sh siider	3,0	3,5	5,3	5,3

* Arvutatud bilansimeetodil (müük = tootmine + import - eksport)

kui eelmisel aastal (2004.a 10,8 liitrit absoluutalkoholis). Eesti elanike alkoholsete jookide tarbimine suurenes eelkõige veinide ja õlle tarbimise kasvu arvel. Samas vähenes nii kangete alkoholsete jookide kui ka lahjade piiritusjookide tarbimine.

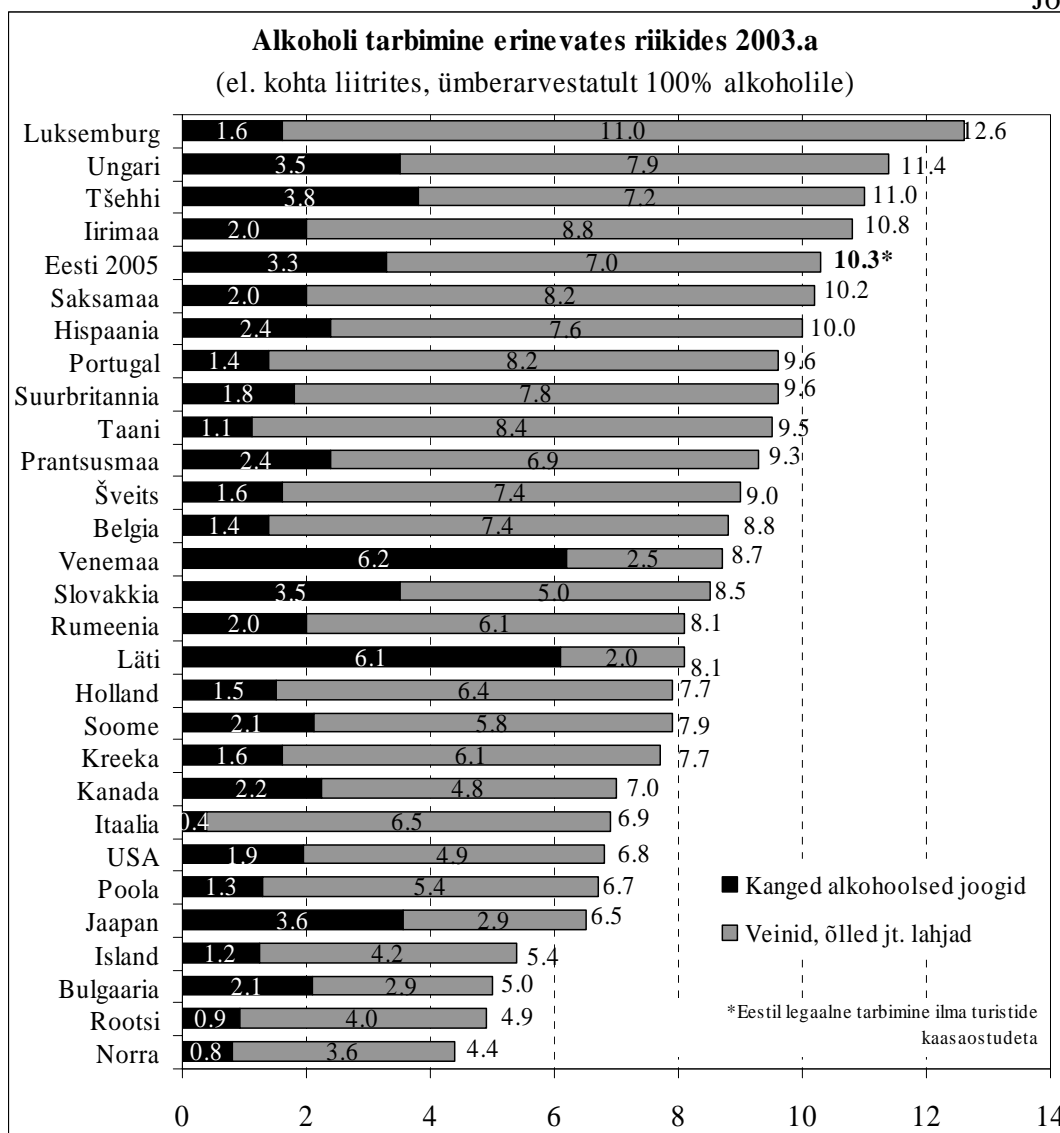
Tabel 5

Alkoholsete jookide* legaalne tarbimine Eestis
(ühe elaniku kohta aastas, v.a turistide kauplustest kaasaostud, liitrites)

	2004	2005
Kanged alkoholised joogid	9,3	8,8
sh viin	6,1	6,2
teised kanged alkoholised joogid	3,2	2,6
Lahjad piiritusega segatud alkoholised joogid	9,6	8,7
Viinamarjaveinid	6,0	7,3
Õlu	62,7	74,0
Puuvilja- marjaveinid ja muud kääritatud alkoholised joogid	10,9	8,9

*tootel märgitud kangusega

Joonis 3

2. KANGED ALKOHOLSED JOOGID

Tootmine

Kangete alkoholsete jookide tootmine vähenes 2005. aastal ESA andmetel 15% võrreldes 2004. aastaga (15,8 mln liitrit). Toodangu mahu langus toimus väiksema siseturu nõudluse arvel, mis tootjate andmetel kahanes rohkem kui 1/4 võrra. Eksport küll suurenes 17%, kuid ei suutnud ära hoida tootmise vähenemist. Suurem osa Eestis toodetud kangetest alkoholsetest jookidest müüdi jätkuvalt siseturule (2005. a 75%, 2004. a 88%). Siseturu müügilangus toimus viina (-32%), viski (-12) ja muude kangete alkoholsete jookide (-9%) arvel, samaaegselt müüdi Eesti turule rohkem konjakit (26%), džinni (+11%) ja likööri (+4%).

2005. aastal (2004. aastaga võrreldes) vähenesid kõikide suuremate tootjate **kangete alkoholsete jookide** toodangu mahud. Vähenesid ka kõikide juhtivate tootjate müügid siseturule. Vaatamata tootmise langusele oli AS Liviko endiselt enamuse selle tootegrupi jookide (v.a lahjad piiritusjoogid) turuliidriks Eestis, hõlmates suurema osa nii tootmisest (63%) kui ka müügist kohalikule turule (62%). Toodangu mahu poolest teiseks kangete alkoholsete jookide tootjaks oli 2005. aastal AS Altia Eesti, kelle tootmine vähenes samuti, kuid osatähtsus kogutoodangus ja siseturumüügis aastaga ei muutunud. AS Onistar püsis turuosalt kolmandal kohal, hõlmates 8% tootmisest (2004.a 12%), kusjuures tema toodangu maht langes rohkem kui teistel firmadel. AS Liiwi Heliis ja AS Remedia osakaalud tootmises olid samad mis aasta tagasi, vastavalt 6% ja 5%. Varasemast vähem tootsid kangeid alkoholseid jooke ka AS Valtu Vein ja AS Võhu Vein, kuid nende kogused olid liidrite omadest oluliselt väiksemad. Ainsaks tootjaks, kelle tootmine suurenes oli OÜ Offex Group, kuid tema osatähtsus Eesti kangete alkoholsete jookide kogutootmises ulatus vaid 1%-ni.

Nagu eelneval aastal püsis ka 2005. aastal kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris esikohal **viin**, hõlmates 79% nende jookide tootmisest (2004.a 82%) ehk hinnanguliselt 12,4 mln liitrit. Eestis toodetud maitsestatud ja maitsestatud viinade proportsioonid ei ole aastaga muutunud ning püsisid vastavalt 95% ja 5% tasemel. Viin oli ainsaks kangeks alkoholseks joogiks, mille tootmine vähenes. Maitsestatud viina toodeti 18% ja maitsestatud viina 20% mullusest vähem. Kohalikule turule müüdi 78% Eestis toodetud viinast (2004.a 76%).

Nii nagu kangete alkoholsete jookide tootmine tervikuna, vähenes peaaegu kõigil ettevõtetel **viina** tootmine, kuid ka siin oli erandiks OÜ Offex Group, kes suutis toota varasemast rohkem viina. Viinatootjate pingerida oli sama mis kangete alkoholsete jookide tootmises. Suurimaks viinatootjaks Eestis oli AS Liviko, kellele järgnesid AS Altia Eesti ja AS Onistar. Kolme liidri toodangu maht hõlmas 88% kogu Eestimaa viinatootmisest.

Liköörid olid kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris teisel kohal, hõlmates sellest 2005. aastal 16%, samas toodang suurenes 2004. aastaga võrreldes vaid 1,2%. Siseturule müüdava likööri osakaal oli samal tasemel eelneva aastaga (2005.a 58%, 2004.a 57%).

AS Liviko oli ka suurimaks **likööride** tootjaks Eestis, kellele kuulus 80% selle joogi toodangumahust. 10%-lise osakaaluga järgnes AS Liiwi Heliis. Järgneva 3 ettevõtte osakaalud

tootmise struktuuris olid enam-vähem võrdsed - AS Altia Eesti moodustas 4%, AS Remedia ja AS Onistar kumbki 3% likööride kogutoodangust.

Teistest kangetest alkoholsetest jookidest kasvas kiiremini **viski** (+38%) toodangu maht, kuid selle osakaal kogu tootegrupi tootmise struktuuris moodustas vaid alla 1%. Vaadeldaval perioodil toodeti varasemaga võrreldes rohkem ka **džinni** (+14), **konjakit** (+6%) ja **muid kangeid alkoholseid jooke** (+5%), kusjuures nende jookide osakaalud tootmises püsisid eelmise aasta tasemel (džinn ja konjak 1%, muud kanged alkohoolsed joogid 3%). Valdav osa eelnimetatud jookidest müüdi endiselt kohalikule turule – Eestis toodetud viskist müüdi siseturule 73% ja džinnist 91%. Konjakit-brändit müüdi siseturule rohkem kui toodeti, seda tõenäoliselt varude arvel.

Viski tootjateks olid AS Liviko ja AS Altia Eesti. **Džinni** tootmises oli esikohal AS Liviko (osakaaluga 75%), kuid džinni tootsid ka AS Remedia ja AS Liivi Heliis. **Konjakit** tootsid AS Liviko (hõlmas 87% tootmisest), AS Remedia ja AS Onistar. **Muude kangete alkoholsete jookide** turuliidriks on AS Altia Eesti, kus toodeti ligi ¾ nende jookide kogusest.

Väliskaubandus

Kangete alkoholsete jookide ekspordikäive oli 2005. aastal 538,7 mln krooni ja impordikäive 605 mln krooni. Seega selle tootegrupi väliskaubakäibe saldo oli 66 mln krooniga negatiivne. Nii kangete alkoholsete jookide ekspordi- kui impordikäive suurenesid 2005. aastal hüppeliselt – vastavalt 49% ja 59% 2004. aasta tasemetega võrreldes. Ekspordikäive suurenes eelkõige keskmise ekspordihinna tõusu tõttu, kuigi ka ekspordikogused absoluutalkoholis suurenesid (8%).

Tabel 6

Kangete alkoholsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2003-2005 (100%-lise alkoholina)

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005/04 +/- %
Eksport	70.90	174.63	239.46	136,8	362,3	538,7	48,7
Import	145.01	95.96	127.47	175,5	380,5	605,0	59,0

Allikas: ESA

Tabel 7

Kangete alkoholsete jookide toodang, põhieksporti ja -impordi kogused 2003-2005 (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Toodang*	6 304	7 098	6 012	-15,3
Eksport	1 929	2 075	2 250	8,4
Import	1 210	3 965	4 746	19,7

*hinnanguline absoluutalkoholis; ümberarvutustel keskmiseks kanguseks võetud 38%

Allikas: ESA

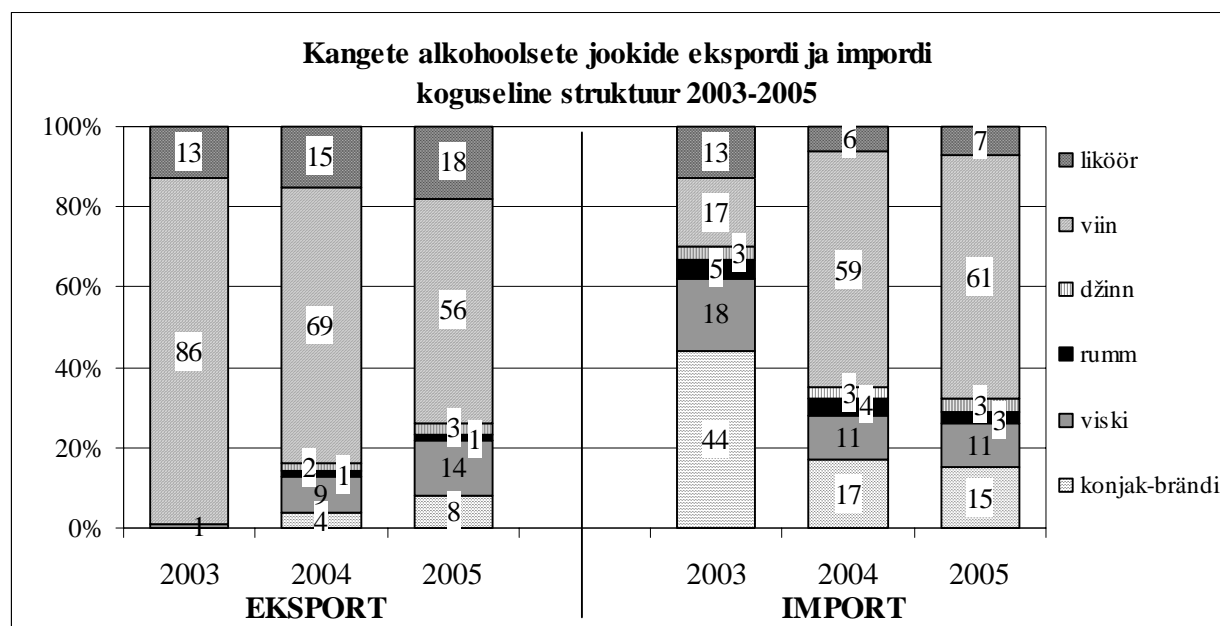
Kangete alkoholsete jookide ekspordis oli jätkuvalt esikohal **viin** ning seda müüdi välisurule 1,27 mln l (100%-lise alkoholina), mida oli 11% vähem kui eelneval aastal. Eestist välja müüdavate mahtude langus põhjustas viina osakaalu vähenemise kangete alkoholsete jookide koguselises ekspordis 69%-lt 2004. aastal kuni 56%-ni 2005. aastal.

Viina ekspordi sihtriikide hulgas püsis 2005. aastal esikohal Läti, hõlmates 42% kogu viina ekspordikogusest. Tähtsuset teiseks riigiks osutus Venemaa ning sinna eksporditud viina kogused kasvasid mullusega võrreldes, mille tulemusel suurenes ka Venemaa osakaal viina ekspordis 16%-ni. Viina koguline eksport Prantsusmaale hõlmas 11% kogu viina müügist välisurule, sama palju viina müüdi ka Soome. Tänu uute kohalike viinatootjate turuletulekule Leedus, sinna Eestist müüdüd viina kogused kahanesid oluliselt.

Likööride eksport oli 2005. aastal 30% suurem kui aasta tagasi ning nende osakaal müügis välisurule kasvas 3%-punkti võrra (18%-ni). Suurem osa (44%) Eesti likööre müüdi Soome. Venemaale eksporditud kogused kasvasid suurel määral, moodustades 2005. aastal 30% likööri koguekspordist. Suurenes ka likööri eksport Lätti ja Leetu, nende riikide osakaalud likööri koguekspordis aga oluliselt ei muutunud. Seevastu likööride müük Ukrainasse kahanes, mis põhjustas tema osatähtsuse languse 2%-ni.

Teiste kangete alkoholsete jookide ekspordikogused kasvasid oluliselt. **Konjakit-brändit** müüdi Eestist välja 96% rohkem kui aasta tagasi, mis suurendas selle joogi osakaalu kogu tootegrupi ekspordis 8%-ni (2004.a 4%). **Viski** eksport ületas 70% aastataguse taseme ning selle osatähtsus ekspordis ulatus 14%-ni. 2004. aastast rohkem viidi välja ka **džinni** ja **rummi**, kuid nende osakaal tootegrupi ekspordis oli vaid vastavalt 3% ja 1%.

Joonis 4

Tabel 8

Kangete alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja -import ning struktuur 2003-2005
(1000 liitrit, 100%-lise alkoholina)

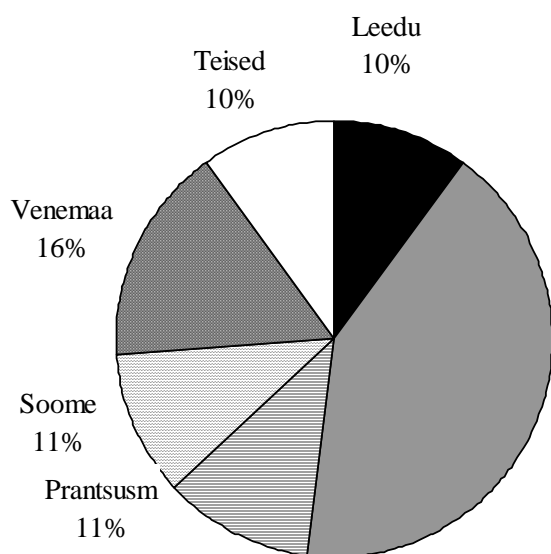
	2003	2004	2005	Struktuur 2003, %	Struktuur 2004, %	Struktuur 2005, %
EKSPORT						
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80% sh konjak ja brändi	1 929	2 075	2 250	100	100	100
Viski	10,5	90,5	177,9	0	4	8
Rumm	14,8	187,9	320,0	1	4	14
Džinn	1,3	12,5	19,6	0	1	1
Viin	4,2	51,4	68,3	0	2	3
Liköör	1 651,2	1 425,2	1 265,1	86	69	56
	246,8	307,4	399,0	13	15	18
IMPORT						
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80% sh konjak ja brändi	1 210	3 965	4 746	100	100	100
Viski	530,1	675,5	725,1	44	17	15
Rumm	221,3	440,7	545,7	18	11	11
Džinn	61,4	159,2	155,6	5	4	3
Viin	38,2	105,1	121,2	3	3	3
Liköör	208,2	2 362,7	2 877,6	17	59	61
	151,1	221,9	320,3	13	6	7

Allikas: ESA

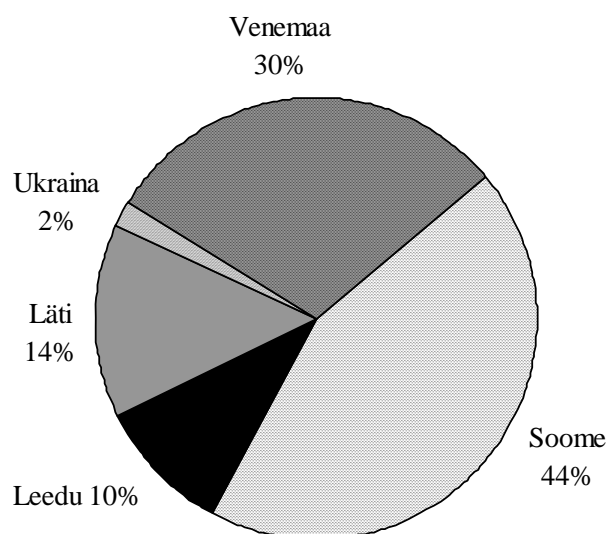
Joonis 5

Viina ja likööri ekspordistruktuur riigiti 2005. a (% ekspordikogusest)

viin 1265 tuh l

liköör 399 tuh l

Olulisim kangete alkoholsete jookide välisurg Eesti ettevõtete jaoks oli 2005. aastal Venemaa, kuhu eksporditi 1/3 väljaveetud kangetest alkoholsetest jookidest. Oluliselt teine antud tootegrupi ekspordi sihtriik oli Läti, kuhu müüdi 27% eksporditud kangeist alkoholsetest jookidest. Soome ja Leedu osatähtsus vähenes vastavalt 18%-ni ja 8%-ni, samas Soome müüdü kogused olid mõnevõrra suuremad ja Leetu oluliselt väiksemad kui aasta tagasi.

Tabel 9

Kangete alkoholsete jookide koguseline eksport riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)	Osakaal, %
Venemaa	765	34
Läti	609	27
Soome	409	18
Leedu	183	8
Teised	284	13
Kokku	2 250	100

Allikas: ESA

Peale 2004. aasta hüppelist kangete alkoholsete jookide impordikoguste kasvu, jätkus kasvutrend ka 2005. aastal, mil impordikogused absoluutalkoholis suurenesid 20%. 2005. aastal veeti Eestisse sisse 4,7 mln liitrit (absoluutalkoholis) kangeid alkoholseid jooke (2004.a 4,0 mln liitrit). Kuid lisaks impordikoguste suurenemisele aitas impordikäibe suurele kasvule kaasa ka keskmiste impordihindade tõus.

Kangeid alkoholseid jooke imporditi Eestisse 2005. aastal põhiliselt USA-st, Prantsusmaalt ja Suurbritanniast. USA osatähtsus nende jookide impordis on viimasel kahel aastal jõudsalt kasvanud (2003.a 1%, 2005.a 44%). Prantsusmaalt toodi 12% nende jookide impordist ning Suurbritanniast 11%. Viimasest imporditi endiselt suurem osa Eestisse sissetoodud viskist ja džinnist. Soomest sisse toodud kangete alkoholsete jookide kogused 2005. aastal vähenesid ning Soome osakaal selle tootegrupi impordis langes 8%-ni.

Tabel 10

Kangete alkoholsete jookide koguseline import riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)	Osakaal, %
USA	2 080	44
Prantsusmaa	590	12
Suurbritannia	494	11
Rootsi	281	6
Soome	258	5
Saksamaa	169	4
Läti	116	2
Teised	758	16
Kokku	4 746	100

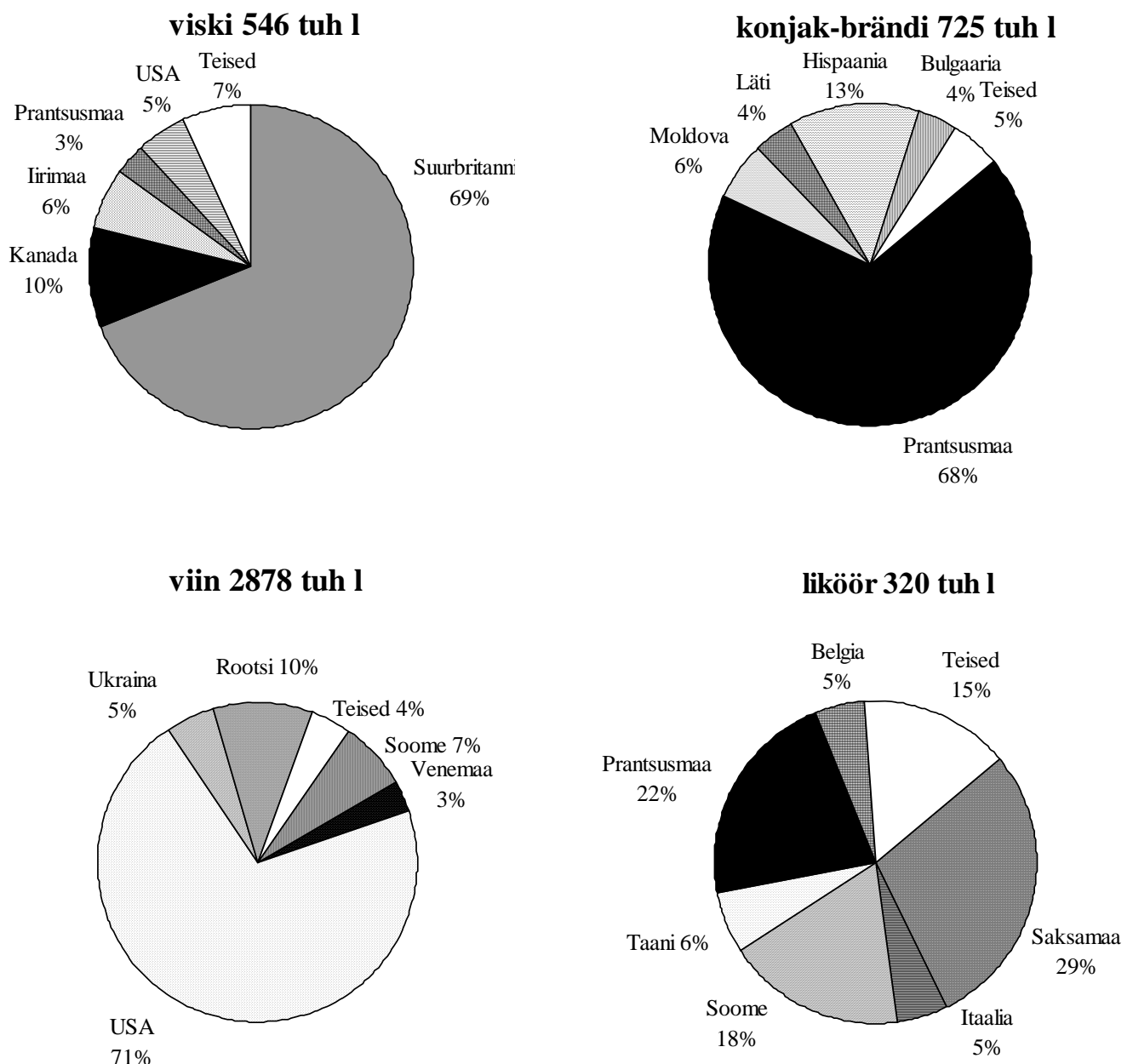
Allikas: ESA

Kangete alkoholsete jookide impordistruktuuris oli jätkuvalt esikohal **viin**, hõlmates 61% kogu tootegrupi sisseveokogustest (2004.a 59%). Samas viina impordikoguste kasv oli oluliselt aeglasem eelneva aastaga võrreldes - kui 2004. aastal suurenesid impordikogused 11 korda, siis vaadeldaval perioodil 22%. 2004. aasta hüppelise kasvu põhjustas eelkõige tooraineks mõeldud väga kange viina sisseveo järsk suurenemine.

2005. aastal oli viina suurimaks impordimaaks USA, kust toodi sisse 2,0 mln liitrit viina (100%-lise alkoholina), mis moodustas 71% kogu viinainpordist ja millest valdav osa oli suurtes vaadetes ning mida kasutati tööstuse tooraineks. Rootsist oli pärit 10%, Soomest 7% ja Ukrainast 5% importviinast. Venemaa oli enne Eesti liitumist Euroopa Liiduga suurimaks viina impordiriigiks, kuid 2005. aastal moodustas vaid 4% viina impordikogustest.

Joonis 6

Kangete alkoholsete jookide impordistruktuur riigiti 2005 (% impordikogusest)

Konjaki-brändi sisseveetud kogused suurenesid 7% ning selle osatähtsus impordis veidi langes (2005.a 15%; 2004.a 17%). Nii nagu eelmistel aastatel oli ka 2005. aastal suurimaks konjaki impordimaaks Prantsusmaa, kust toodi valdav osa (68%) konjaki-brändi kogusest. Hispaania konjakid-brändid moodustasid 13%, Moldovast pärit tooted 6% ning Bulgaariast ja Lätist võrdselt 4% nende koguimpordist.

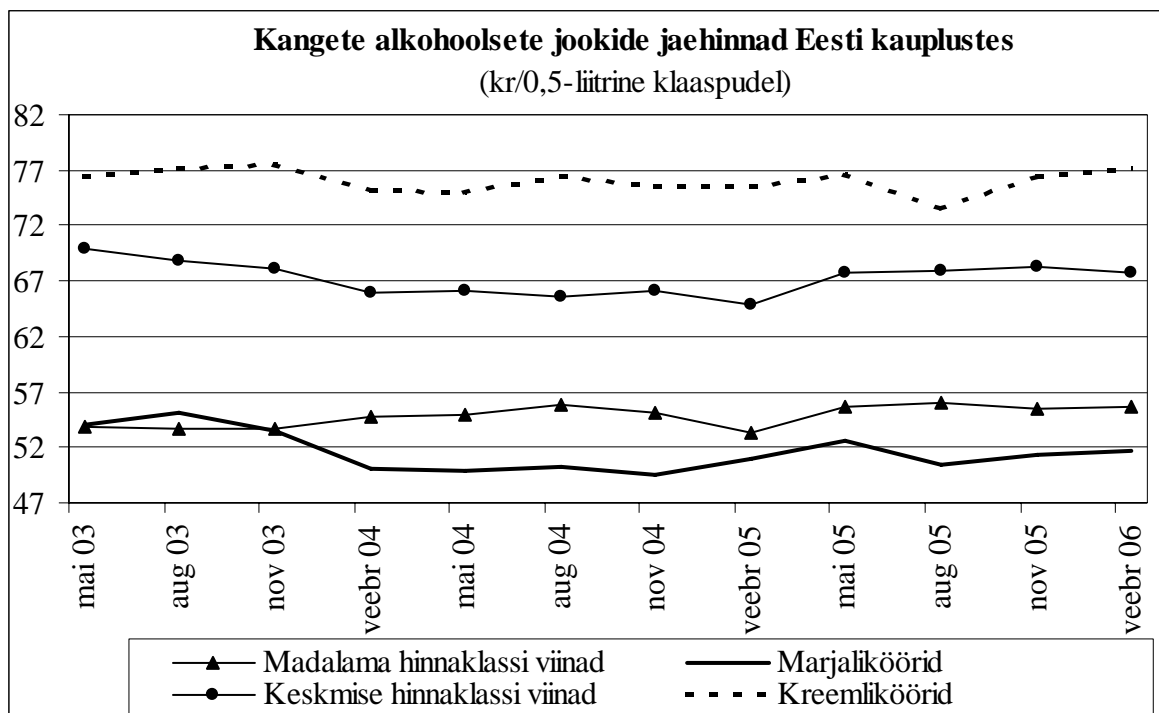
Likööri, viski ja džinni impordikogused suurenesid vastavalt 44%, 24% ja 15%, **rummi** sisseveekogus vähenes 2%. Likööride impordis püsis esikohal Saksamaa, kust sisse ostetud kogused ulatusid 29%-ni selle joogi impordist. Olulised importlikööri päritolumaad olid veel Prantsusmaa (22%) ning Soome (18%). Valdav osa (69%) **viskist** imporditi jätkuvalt Suurbritanniast, 10% importviskist oli toodud Kanadast ja 6% Irimaalt.

Hinnad

EKI hinnavaatluste põhjal võib öelda, et 2005. aastal muutusid põhiliste kohalike kangete alkoholsete jookide keskmised jaehinnad vahemikus $-0,1\% \dots 3,0\%$. Seega suuri hinnamuutusi tarbija jaoks aktsiisimaksu tõstmine 2005. aasta 1. jaanuaril kaasa ei toonud. Tallinnas oli hinnatõus veidi suurem kui Eestis keskmiselt.

Enammüüdü madalama hinnaklassi **viinade** hinnad Eestis ei muutunud, Tallinnas veidi tõusid. Keskmise hinnaklassi viinade hind tõusis Eestis kuni 2% ja Tallinnas 2,5%.

Joonis 7

Likööride hinnad tõusid veidi enam kui teiste Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide hinnad. Kuid samas jäid nende hinnad endiselt madalamaks kui 2002. ja 2003. aastal. Marjalikööride hinnatõus oli 2005. aastal nii Eestis keskmiselt kui Tallinnas 3%. Sealjuures AS Remedia marjalikööride jaehinnad tõusid aastaga märgatavalt enam (9%) kui AS Liviko toodete hinnad (2%). Tallinnas on kohalikud marjaliköörid viimasel 2 aastal olnud odavamad kui Eestis keskmiselt.

Kangete likööride hinnad kallinesid samas proportsioonis viinade hindadega (kuni 2,5%). Kreemlikööride hinnad olid Eestis keskmiselt stabiilsed, Tallinnas tõusid 2%.

Džinnide hinnatõus jäi 2005. aastal alla 2%.

Tabel 11

Eesti kangete alkoholsete jookide keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga)

	Nov. 2005	2002	2003	2004	2005	Muutus 2005/ 2004, %
Eestis keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)						
Madalam hinnaklass	55.51	53.61	53.63	55.18	55.17	0,0
Keskmine hinnaklass	68.21	69.38	69.05	65.96	67.22	1,9
Liköörid						
Marjaliköörid	51.26	53.75	54.09	49.96	51.35	2,8
Kanged liköörid	89.64	95.21	95.24	91.25	91.94	0,8
Kreemliköörid	76.37	77.05	76.62	75.52	75.48	-0,1
Džinnid	71.47	73.64	74.81	70.61	71.79	1,7
Tallinnas keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)						
Madalam hinnaklass	55.52	55.89	55.05	54.21	55.00	1,4
Keskmine hinnaklass	68.69	70.03	71.52	66.67	68.31	2,5
Liköörid						
Marjaliköörid	50.86	54.79	56.30	49.45	50.95	3,0
Kanged liköörid	92.63	95.10	96.25	90.34	92.63	2,5
Kreemliköörid	78.13	78.52	77.35	75.61	76.93	1,7
Džinnid	72.88	76.78	76.50	72.01	73.33	1,8

¹ 0,7-liitrine klaaspudel;

Allikas: EKI

Eesti Konjunkturiinstituudi rahvusvaheliste detsembrikuu hinnavaatluste kohaselt Tallinna supermarketites olid 2005. aasta märtsis populaarsemate kohalike **viinabrändide** hinnad samad mis 2004. aasta lõpus, kuid juunis hinnad tõusid (+2,3%) ja püsisid aasta lõpuni stabiil-

sena. Teiste Balti riikide pealinnades ja Berliinis olid viinahinnad detsembris madalamad kui 2004. aasta lõpus ja kõikide 2005. aasta eelmiste vaatluste ajal. Varssavi ja Praha supermarketite viina hinnad olid kõikuvad. Helsingis olid hinnad 2005. aasta kolme vaatluse ajal stabiilsed, kuid juunis madalamad. Viina hinnad Stockholmi Systembolageti kauplustes 2005. aasta jooksul veidi langesid. Tallinnas on populaarsemad viinabrändid kallimad kui Riias, Vilniuses ja Berliinis. Samas on Eesti pealinna viinad veidi odavamad kui Varssavis ja Prahast ning oluliselt odavamad kui kõrgete maksudega Põhjamaades ja Hollandis.

Tabel 12

Viina hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2005. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kr)

Pealinn	Viin 38-40%, 0,7-0,75 l			
	märts 2005	juuni 2005	september 2005	detsember 2005
Tallinn	89.95	92.03	92.03	92.03
Riia	50.98	52.99	54.54	46.98
Vilnius	80.39	-	80.62	70.74
Varssavi	105.80	98.75	107.77	98.09
Praha	121.33	85.66	81.81	105.31
Helsingi	232.51	199.65	232.51	232.51
Amsterdam	242.52	242.52	-	242.52
Stockholm	330.13	326.26	317.98	311.28
Berliin	114.06	71.53	71.53	68.66

Allikas: EKI

Tarbimine

ESA andmetel oli kangete alkoholsete jookide siseturumaht 2005. aastal 17 mln liitrit, millest 11,4 mln liitrit oli viin. Nii viina kui kogu kangete alkoholsete jookide müük siseturul 2005. aastal vähenes (vastavalt 11% ja 9%). Viina toodeti Eestis 10% enam kui tarbiti, kangeid alkoholseid jooke aga 7% vähem kui tarbiti ning puudujääv osa imporditi (viskid, konjakid-brändid jm).

Kangeid alkoholseid jooke (tootele märgitud alkoholi sisaldusega) tarbiti Eestis 2005. aastal 10,57 liitrit elaniku kohta, sellest 7,94 liitrit oli viin. Kangeid alkoholseid jooke tarbiti 0,5 l elaniku kohta vähem kui 2004. aastal.

Tabel 13

Kangete alkoholsete jookide* tarbimine ja isevarustuse tase

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Müük siseturul, mln liitrit	14,7	18,7	17,0	-9,1
Müük siseturul elaniku kohta, liitrit	10,8	13,8	12,64	-8,4
Turistide kauplustest kaasaostud el. kohta, liitr.	1,4	4,5	3,86	-14,2
Legaalne tarbimine 1 el. kohta	9,4	9,3	8,78	-5,4
Illegaalne tarbimine 1 el. kohta (salaviin)	2,75	1,77	1,79	1,1
Tarbimine** 1 el. kohta	12,15	11,07	10,57	-4,5
Isevarustuse tase (%)	113	100	93	-7%-punkti

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

** v.a turistide kauplustest kaasaostud, kuid k.a turistide Eestis tarbimine

Allikas: EKI

Tabel 14

Viina tarbimine ja isevarustuse tase (sisaldub kangete alk. jookide numbrites)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Müük siseturul, mln liitrit	10,4	12,8	11,4	-11,0
Müük siseturul elaniku kohta, liitrit	7,7	9,5	8,45	-11,0
Turistide kauplustest kaasaostud el. kohta, liitr.	0,96	3,4	2,3	-32,4
Legaalne tarbimine 1 el. kohta	6,7	6,1	6,15	0,8
Illegaalne tarbimine 1 el. kohta	2,75	1,77	1,79	1,1
Tarbimine* 1 el. kohta	9,45	7,87	7,94	0,9
Isevarustuse tase (%)	136	119	110	-9%-punkti

* v.a turistide kauplustest kaasaostud, kuid k.a turistide Eestis tarbimine

Allikas: EKI

3. ÕLU

Tootmine

ESA andmetel kasvas **õlletoodangu** maht 2005. aastal 25 mln liitri võrra 135,2 mln liitrini. Seega toodeti õlut Eestis 23% eelnevast aastast enam. Õlletootmise kasvu põhjustas siseturu nõudluse kasv, mida mõjutas nii eestimaalaste õlletarbimise kasv kui ka tõenäoliselt turistide poolt kohapeal ärajoodud mullusest suuremad õllekogused. Õlle tootmise struktuur ei ole aastaga muutunud - lahjad õlled (alk. sisaldus alla 6%) moodustasid õlle kogutoodangust 70% ja kanged (alk. sisaldus üle 6%) 30%. Kohaliku õlle müük siseturule suurenes 2005. aastal ligi 1/5 võrra, kusjuures lahjadel õlledel oli kasvutempo kiirem kui kangetel, vastavalt 21% ja 18%. Samal ajal oli õlle eksport mullusest 14% väiksem. Valdav osa (88%) kodumaisest õlletoodangust realiseeriti jätkuvalt kohalikul turul.

AS Saku Õlletehas ja AS Tartu Õlletehas on endiselt õlle suurtootjateks Eestis ning nii nagu eelmisel aastal moodustas nende summeeritud osakaal 84% õlle kogutootmisest. AS Saku Õlletehas säilitas 2005. aastal oma turuliidri positsiooni ning tema toodang moodustas 46% Eesti kogu õlletootmisest (2004.a 48%). Ka AS Tartu Õlletehase toodangu osatähtsus õlletoodangus ei ole aastaga oluliselt muutunud (2005.a 38%, 2004.a 37%). 2005. aastal kasvasid mõlema juhtiva õlletootja toodangu mahud, kusjuures AS Tartu Õlletehase tootmine kasvas kiiremini. Vaadeldaval perioodil suurendas AS Saku Õlletehas rohkem kangete õlledede tootmist, seevastu AS Tartu Õlletehas suurendas rohkem lahjade õlledede tootmist.

Väliskaubandus

Õlut eksporditi 2005. aastal 132 mln krooni eest ning imporditi 114 mln krooni eest. Seega oli õlle väliskaubandusbilanss esimest korda viimaste aastate jooksul positiivne ning seda eelkõige õlle impordikäibe suure vähenemise tõttu. Õlu oli endiselt oluliselt teine Eesti alkoholsete jookide eksporditüüp, mille osakaal 2005. aasta alkoholsete jookide ekspordi kogukäibes oli 15% (2004.a 22%). Õlle ekspordikäive suurenes 2005. aastal 4%, kuid see saavutati ainult ekspordihinna tõusu abil, kuna 2005. aastal õlle ekspordikogused vähenesid 14% varasema aastaga võrreldes. Õlle ekspordihinna tõus oli mullusest suurem (2005.a 21%, 2004.a 12%).

Suurimateks Eesti õlle sihtturgudeks välisriikides olid endiselt teised Balti riigid, kuhu läks 82% eksporditud õlle kogusest, kusjuures suurem osa õlut müüdi Lätti. Soome eksporditud õlle koguste osatähtsus ei ole oluliselt aastaga muutunud, hõlmates 16% õlle ekspordist.

Tabel 15

Õlle rahaline põhieksport ja -import ning
eksporti- ja impordihinnad 2003-2005

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005/04 +/- %
Eksport	4.20	4.69	5.68	98,9	126,4	131,5	4,0
Import	6.64	7.25	8.52	105,1	195,5	114,4	-41,5

Allikas: ESA

Tabel 16

Õlletoodang, põhieksporti- ja -impordikogused 2003-2005 (mln liitrit)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Toodang	103,7	109,7	135,2	23,2
Eksport	23,6	26,9	23,1	-14,1
Import	15,8	27,0	13,4	-50,2

Allikas: ESA

Tabel 17

Õlle koguseline eksport riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Läti	11 744	51
Leedu	7 126	31
Soome	3 841	16
Teised	428	2
Kokku	23 140	100

Allikas: ESA

Õlle impordikäive vähenes 2005. aastal 41,5% 2004. aastaga võrreldes, mis põhjustas selle joogi olulise languse alkoholsete jookide impordi kogukäibes (2005.a 8%, 2004.a 17%). Impordikäibe vähenemist ei suutnud oluliselt vähendada ka õlle impordihindade 18%-line tõus, kuna impordikogused vähenesid 2 korda. Kusjuures õlle koguseline import vähenes kõikidest olulistest impordimaadest.

Soome oli endiselt olulisimaks importõlle päritoluriigiks, kust imporditud kogused hõlmasid 43% kogu 2005. aastal Eestisse sisseostetud õllest. Lätist pärit õlle kogused ulatusid 12%-ni ning Venemaa õlu 10%-ni õlle koguimpordist. Teiste riikide osakaalud olid alla 10%.

Tabel 18

Õlle koguseline import riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	5 733	43
Läti	1 624	12
Venemaa	1 410	10
Ukraina	1 150	9
Leedu	1 119	8
Saksamaa	546	4
Teised	1 836	14
Kokku	13 419	100

Allikas: ESA

Hinnad

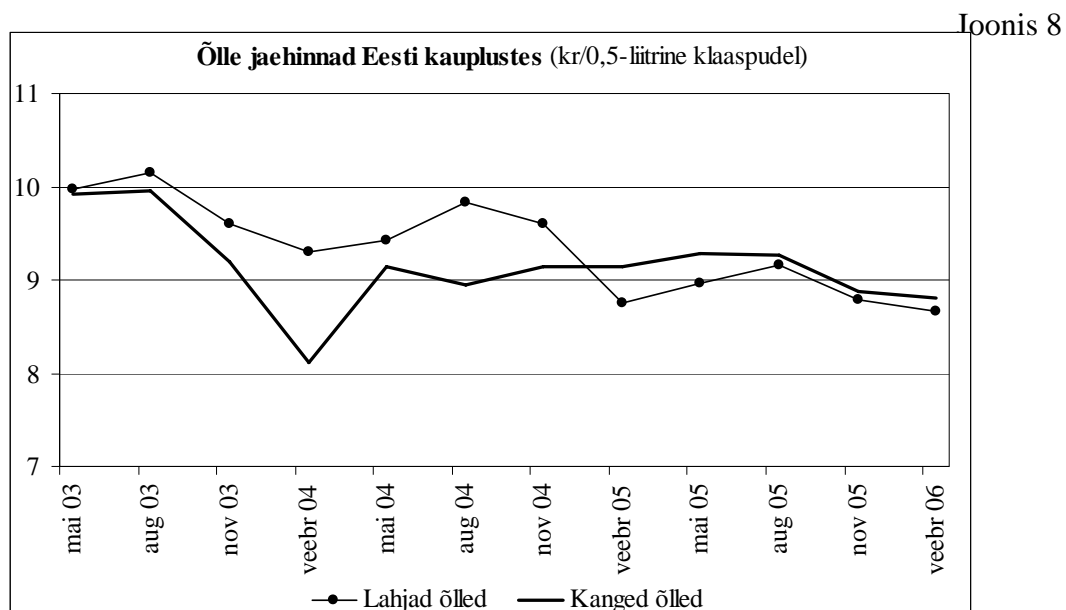
Vaatamata 2005. aasta 1. jaanuaril 5% tõusnud aktsiisimaksule, õlle jaehinnad kauplustes samavõrd ei tõusnud, lahja õlu koguni odavnes ning seda nii Eestis keskmiselt kui ka Tallinnas. Kange õlu aastaga veidi kallines, kuid ei ületanud 2002. ja 2003.a keskmist taset.

Tabel 19

Eesti õlle keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga)

	Nov. 2005	2002	2003	2004	2005	Muutus 2005/ 2004, %
Eestis keskmiselt						
Lahja õlu <6%	8.79	9.52	9.77	9.55	8.92	-6,6
Kange õlu >6%	8.88	9.78	9.74	8.84	9.14	3,5
Tallinnas keskmiselt						
Lahja õlu <6%	8.63	9.65	9.90	9.42	9.10	-3,4
Kange õlu >6%	8.55	10.24	9.96	8.86	8.97	1,2

Allikas: EKI

Loonis 8

EKI rahvusvahelised detsembrikuu hinnavaatlused näitasid, et **õlle** hind Tallinnas on endiselt kõrgem kui teistes Balti riikides, Varssavis ja Prahas, peaaegu sama mis Berliinis, kuid madalam Põhjamaadega ja Amsterdamiga võrreldes. Populaarsemate õllebrändide hinnad Tallinna supermarketites 2005. aasta jooksul pidevalt langesid. Riias ja Prahas olid hinnad aasta lõpus kõrgemad kui aasta alguses, seevastu Vilniuses hinnad aasta lõpus just langesid. Varssavis ja Berliinis olid õlle hinnad 2005. aastal kõikuvad. Nii nagu Eestis, langesid pidevalt vaadeldava aasta jooksul õlle hinnad ka Stockholmis ja Amsterdamis. Helsingis, kus kehtivad monopol-ettevõtte Alko hinnakirjad, püsisid õlle hinnad 2005. aasta jooksul stabiilsed.

Tabel 20

Õlle hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2005. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kr)

Pealinn	Õlu hele, 4,3-4,7%, 0,5 l koos taara hinnaga			
	märts 2005	juuni 2005	september 2005	detsember 2005
Tallinn	9.57	9.50	9.03	9.00
Riia	5.79	5.79	6.90	6.90
Vilnius	8.34	-	7.21	7.66
Varssavi	7,57	9.01	8.97	8.29
Praha	4.77	5.99	6.83	8.94
Helsingi	25.97	25.97	25.97	25.97
Amsterdam	15.65	10.48	-	10.33
Stockholm	16.85	15.03	14.81	14.66
Berliin	10.01	8.45	6.13	9.08

Allikas: EKI

Tarbimine

ESA andmetel oli õlle siseturumaht Eestis 2005. aastal 125,5 mln liitrit ning see suurenes 14% võrreldes aastatagusega. Siseturu müügi kasvule aitasid kaasa eelkõige turistide veidi suuremad kauplustest kaasaostukogused kui ka tõenäoliselt suurem turistide tarbimine Eestis. 2005.a tarbiti Eestis õlut 74 liitrit elaniku kohta ehk 18% liitrit elaniku kohta enam kui 2004.a.

Õlle isevarustuse tase oli 108% ehk Eestis toodeti õlut rohkem kui tarbiti.

Tabel 21

Õlle* tarbimine ja isevarustuse tase

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Müük siseturul, mln liitrit	95,9	109,8	125,5	14,3
Müük siseturul elaniku kohta, liitrit	70,8	81,2	93,1	14,7
Turistide kauplustest kaasaostud el. kohta, liitr.	5,5	18,5	19,1	3,2
Tarbimine** el kohta, liitrit	65,3	62,7	74,0	18,0
Isevarustuse tase (%)	108	100	108	8%-punkti

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

** v.a turistide kauplustest kaasaostud, kuid k.a turistide Eestis tarbimine

Allikas: EKI

aastal alustasid siidrite tootmist ka AS Põltsamaa Felix ja AS Valtu Vein, kuid nende kogused olid suhteliselt väikesed. Vaatluse all oleval perioodil Eesti turule müüdnud siidri kogused moodustasid 76% kogutoodangust (2004.a 95%).

EKI hinnangul (ESA andmed + EKI kogutud info) toodeti 2005. aastal Eestis **puuvilja- ja marjaveine** kokku 9,2 miljonit liitrit, mis ületas 62% eelmise aasta taseme (2004.a 5,7 mln l). Eestis toodetakse endiselt nii naturaalseid kui kangendatud marjaveine ning nende tootmise proportsioonid olid samad mis aasta tagasi – 98% toodetud veinidest olid kääritamismeetodil saadud naturaalsed puuvilja- ja marjaveinid ja 2% toodangust olid kangendatud veinid. Viimaste tootmine vähenes 2005. aastal ligi 1/3 võrra eelneva aastaga võrreldes, kusjuures tootmismahdade vähendamisest teatasid kõik nende veinide tootjad.

Eestis toodetakse nii lauaveine kui ka siidritootmises toorainena kasutatavaid veine. Siidri tooraineks kasutatavate veinide osakaal kogu Eesti veinitoodangus suureneb nõudluse kasvu tõttu pidevalt – 2005. aastaga suurenes siidri tootmiseks mineva veini toodangu maht 2 korda 2004. aastaga võrreldes ning selle osakaal ulatus 66%-ni kogu Eesti veinitoodangust (2004.a 55%).

Väliskaubandus

Lahjade alkoholsete jookide ekspordikäive oli 2005. aastal kokku 99,6 mln krooni ja impordikäive 240,9 mln kr. Seega väliskaubakäibe saldo oli 141,3 mln krooniga negatiivne.

Aastaga suurenes lahjade alkoholsete jookide ekspordikäive 2,5 korda – suurenesid nii nende jookide ekspordikogused kui tõusis ka keskmine ekspordihind. 43% antud tootegrupi ekspordikäibest saadi segatud piiritusjookide, 40% siidri ja 17% muude lahjade alkoholsete jookide ekspordist.

Tabel 23

Lahjade alkoholsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2003-2005

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005/04 +/- %
Eksport							
Kokku	8.98	5.99	6.03	21,5	40,3	99,6	146,9
sh segatud piiritusjoogid	11.07	5.02	5.34	9,0	22,3	42,8	91,8
kääritatud joogid	7.91	7.84	6.68	12,5	18,0	56,8	215,6
sh siider	7.31	7.52	7.21	10,1	14,2	39,5	178,7
Import							
Kokku	16.73	10.70	14.97	119,8	209,4	240,9	15,0
sh segatud piiritusjoogid	39.47	9.25	17.74	44,8	94,1	134,0	42,4
kääritatud joogid	12.45	12.25	12.52	75,0	115,3	106,9	-7,3
sh siider	11.93	13.20	12.72	6,8	41,9	43,8	4,4

Allikas: ESA

Tabel 24

Lahjade alkoholsete jookide põhieksporti- ja -impordikogused 2003-2005
(mln liitrit)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Eksport				
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	2,39	6,74	16,50	145,0
sh segatud piiritusjoogid	0,81	4,44	8,01	80,3
kääritatud joogid	1,58	2,30	8,49	269,1
sh siider	1,38	1,88	5,47	190,7
Import				
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	7,16	19,58	16,10	-17,8
sh segatud piiritusjoogid	1,13	10,17	7,55	-25,7
kääritatud joogid	6,03	9,41	8,55	-9,1
sh siider	0,57	3,18	3,44	8,3

Allikas: ESA

Lahjade segatud piiritusjookide rahaline eksport oli 2005. aastal 42,8 mln krooni ning see suurenes aastaga ligi 2 korda. Eksportikogus oli 8 mln liitrit ning aastane kasv 80%. Suurem osa Eestist väljaveetud segatud piiritusjookidest müüdi Läti (60%) ja Leetu (22%). Oluliseimate ekspordi sihtriikide seas olid ka Venemaa (8%) ja Soome (7%).

Tabel 25

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline eksport riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Läti	4 804	60
Leedu	1 761	22
Venemaa	641	8
Soome	561	7
Teised	240	3
Kokku	8 007	100

Allikas: ESA

Kääritatud jookide ekspordikäive oli 2005. aastal ligi 57 mln krooni, sh siidri väljamüügi-käive 40 mln krooni. Kuigi kääritatud jookide keskmised ekspordihinnad 2005. aastal langesid 15%, ekspordikoguste 3,7-kordne tõus kindlustas ka ekspordikäibe hüppelise kasvu. Valdav osa (88%) eksporditud kääritatud jookidest müüdi Leetu. Läti ja Soome osakaalud antud tootegrupi ekspordis olid mõlemal 6%.

Märgatava panuse antud tootegrupi ekspordikäibe kasvule andis siidri ekspordi kasv – see suurenes 2,8 korda ning ekspordikogused 2,9 korda. Siidrit eksporditi 2005. aastal 4% odavamalt kui 2004. aastal ning 1% odavamalt kui 2003. aastal.

Tabel 26

Kääritatud jookide koguseline eksport riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Leedu	7 489	88
Läti	489	6
Soome	479	6
Kokku	8 495	100

Allikas: ESA

Lahjade alkoholsete jookide grupi impordikäive kasvas ainult keskmiste impordihindade 40%-lise tõusu tõttu, sest impordikogused vähenesid 2005. aastal 18%. Nimetatud tootegrupis suurenes vaid siidri import, teiste toodete import vähenes. Kokku imporditi 2005. aastal Eestisse 240,9 mln liitrit lahjasid alkoholseid jooke, millest 56% olid segatud piiritusjoogid ja 44% kääritatud joogid (18% siidrid).

Lahjasid segatud piiritusjooke imporditi Eestisse 2005. aastal ligi 7,6 mln liitrit 134 mln krooni eest. Sisseveetud kogused vähenesid 26% eelmise aastaga võrreldes. Suurem osa segatud sisseveetud piiritusjookidest olid pärit Soomest, Lätist, Leedust, Saksamaalt, Kreekast, Ukrainast ja Hollandist.

Tabel 27

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline import riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	1 586	21
Läti	1 435	19
Leedu	680	9
Saksamaa	604	8
Kreeka	604	8
Ukraina	529	7
Holland	453	6
Teised	1 661	22
Kokku	7 552	100

Allikas: ESA

Kääritatud jooke imporditi Eestisse 2005. aastal 8,55 mln liitrit 107 mln krooni eest. Sealhulgas oli siidreid 3,4 mln liitrit (43,8 mln kr). Kääritatud jookide impordikäive vähenes 7% ja impordikogused 9% 2004. aastaga võrreldes. Samas siidri rahaline import kasvas aastaga 4% ja impordikogused 8%. Suurem osa (69%) kääritatud jookide impordist tuli endiselt Soomest. Teiste riikide osakaalud olid oluliselt väiksemad (alla 10%).

Tabel 28

Kääritatud jookide koguseline import riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	5 886	69
Saksamaa	726	8
Leedu	631	7
Rootsi	504	6
Belgia	394	5
Holland	183	2
Teised	219	3
Kokku	8 544	100

Allikas: ESA

Hinnad

Suure nõudluse tõttu **siidri** jaehinnad 2005. aastal tõusid keskmiselt 4%. 2005. aasta igas kvartalis olid hinnad pidevalt kõrgemad kui 2004. aasta vastavas kvartalis. Tallinna suuremates toidukauplustes, kus antud hinnavaatlust läbi viiakse, tõusis 1,5-liitrises plastpudelis siidri keskmise hind veidi kiiremini kui Eestis tervikuna, ulatudes vastavalt 5%-ni.

Marjaveinide hinnad tõusid rohkem aasta alguses ning vaadeldava aasta keskmised hinnad olid Eestis keskmiselt ligi 6% ja Tallinnas ligi 8% aastatagusest kõrgemad.

Tabel 29

Siidri ja marjaveinide keskmised jaehinnad kauplustes

	Nov. 2005	2002	2003	2004	2005	Muutus 2005/ 2004, %
Siider*						
Eestis keskmiselt	30.38	29.04	30.20	4,0
Tallinnas keskmiselt	30.10	28.46	29.91	5,1
Marjaveinid**						
Eestis keskmiselt	30.68	29.09	29.43	28.00	29.61	5,7
Tallinnas keskmiselt	32.36	31.42	31.55	28.69	30.90	7,7

* 1,5-liitrise plastpudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga

* (0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga)

Allikas: EKI

Tarbimine

ESA andmetel müüdi Eestis lahjasid alkohoolseid jooke 2005. aastal 27,1 mln liitrit, millest 13,5 mln liitrit olid segatud piiritusjookid ning 13,6 mln liitrit kääritatud joogid (sh 7,2 mln liitrit siidreid). Nii lahjasid segatud piiritusjooke kui ka kääritatud jooke toodeti rohkem kui siseturul tarbiti.

Kokku tarbiti lahjasid alkohoolseid jooke 2005. aastal 17,6 liitrit elaniku kohta, millest 8,7 liitrit olid segatud piiritusjookid ja 8,9 liitrit kääritatud joogid.

Tabel 30

Lahjade segatud piiritusjookide* tarbimine ja isevarustuse tase

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Müük siseturul, mln liitrit	5,5	14,9	13,5	-9,4
Müük siseturul elaniku kohta, liitrit	4,0	11,0	10,0	-9,1
Turistide kauplustest kaasaostud el. kohta, liitr.	...	1,4	1,3	-7,1
Tarbimine** elaniku kohta, liitrit	4,0	9,6	8,7	-9,3
Isevarustuse tase (%)	93	61	103	42%-punkti

* tootele kirjutatud alkoholi sisaldusega

** v.a turistide kauplustest kaasaostud, kuid k.a turistide Eestis tarbimine

Allikas: EKI

Tabel 31

Kääritatud jookide tarbimine ja isevarustuse tase

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Müük siseturul, mln liitrit	12,6	16,5	13,6	-17,6
Müük siseturul (tarbimine) elaniku kohta, liitrit	9,5	12,2	10,1	-17,2
Turistide kauplustest kaasaostud el. kohta, liitr. (siider)	...	1,26	1,2	-4,8
Tarbimine elaniku kohta, liitrit	9,5	10,9	8,9	-18,4
Isevarustuse tase (%)	67	70	135	65%-punkti

Tabel 32

Siidrite tarbimine ja isevarustuse tase (sisaldub kääritatud jookide numbrites)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Müük siseturul, mln liitrit	4,5	7,2	7,2	0,0
Müük siseturul elaniku kohta, liitrit	3,5	5,3	5,3	0,0
Turistide kauplustest kaasaostud el. kohta, liitr.	...	1,26	1,2	-4,8
Tarbimine* 1 el. kohta	3,5	4,0	4,1	2,5
Isevarustuse tase (%)	124	82	128	46%-punkti

* v.a turistide kauplustest kaasaostud, kuid k.a turistide Eestis tarbimine

Allikas: EKI

5. ETÜÜLALKOHOL KANGUSEGA ÜLE 80% (PIIRITUS)

Tootmine

2005. aastal toodeti Eestis rektifitseeritud etanooli (piiritust) 3,7 mln liitrit. Seda on 8,5% vähem kui aasta tagasi (2004.a 4,0 mln l). Languse põhjuseks on nõudluse vähenemine, sest viinatoodang vähenes ning viina impordi kasv.

Väliskaubandus

Piirituse ekspordikäive oli 2005. aastal 14,6 mln krooni ning impordikäive 27,9 mln krooni. Seega kaubavahetuse saldo oli 13,3 mln krooniga negatiivne (2004.a –27,6 mln kr). Piirituse välisurule müügi vähenes 2005. aastal 22%. Selle põhjuseks oli nii ekspordikoguste 16%-line langus kui ka keskmiste ekspordihindade 7%-line alanemine.

Rektifitseeritud etanooli eksport jagunes kolme sihtriigi vahel. Valdav osa (81%) piiritust müüdi 2005. aastal endiselt Läti, 10% Rootsi ja 9% Leetu.

Tabel 33

Rektifitseeritud etanooli rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2003-2005

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005/04 +/- %
Eksport	10,73	9,80	9,10	16,8	18,6	14,6	-21,8
Import	9,25	9,00	9,30	52,6	46,2	27,9	-39,6

Allikas: ESA

Tabel 34

Rektifitseeritud etanooli toodang, põhieksporti ja -impordi kogused 2003-2005 (mln liitrit)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Toodang	3,45	4,00	3,67	-8,5
Eksport	1,56	1,90	1,60	-15,9
Import	5,68	5,13	2,99	-41,7

Allikas: ESA

Tabel 35

Rektifitseeritud etanooli koguseline eksport riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Läti	1 296	81
Rootsi	153	10
Leedu	152	9
Kokku	1 601	100

Allikas: ESA

Langustrendil oli ka piirituse koguseline import, mille põhjuseks oli toorainena USA viina kasutamine, mida imporditakse suurtes mahutites. Piirituse impordihinna 3%-line tõus pidurdas veidi impordikäibe langust, kuid see ulatus impordikoguste 43%-lise vähenemise tõttu ikkagi 40%-ni.

Suurem osa (40%) importpiiritusest toodi jätkuvalt Soomest. Osatähtsusest järgmisteks piirituse impordiriikideks olid Saksamaa ja Prantsusmaa ning nad hõlmasid vastavalt 29% ja 25% antud toote impordist.

Tabel 36

Rektifitseeritud etanooli koguseline import riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	1 193	40
Saksamaa	858	29
Prantsusmaa	714	24
Teised	225	7
Kokku	2 989	100

Allikas: ESA

6. VIINAMARJAVEIN JA VERMUT

Kuna nende jookide tootmine Eestis puudub, siis vaatluse all on vaid väliskaubanduse ja tarbimise andmed.

VIINAMARJAVEIN

Viinamarjaveini ekspordikäive oli 2005. aastal 60,7 mln krooni ning impordikäive 416,5 mln krooni, mõlemad suurenesid. Viinamarjaveine mittetootva riigina oli Eesti viinamarjaveini kaubavahetuse saldo arusaadavalt negatiivne (2005.a -355,8 mln kr). Viinamarjaveinide impordikäive kasvas küll aeglasemalt ekspordikäibega võrreldes, kuid ületas viimase ligi 7-kordselt.

Viinamarjaveinide ekspordi kasvu põhjuseks oli nende müük Läti varasemast ligi 30 korda suuremates kogustes, mis olid tetrapakendis ja eriti soodsa hinnaga.

Tabel 37

Viinamarjaveini rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2003-2005

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005/04 +/- %
Eksport	11.56	52.10	46.90	0,3	26,7	60,7	127,4
Import	30.31	30.90	32.50	230,0	333,6	416,5	24,9

Allikas: EKI

Tabel 38

Viinamarjaveini koguseline põhieksport ja -import 2003-2005 (mln liitrit)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Eksport	0,02	0,51	1,29	152,4
Import	0,76	10,81	12,82	18,6

Allikas: EKI

2005. aastal imporditi **viinamarjaveine** Eestisse 35 riigist. Hispaania oli jätkuvalt olulisim importveini päritoluriik, sealt sisseostetud kogused moodustasid 18% kogu veiniimportidist. Teisel positsioonil osakaaluga 14% oli Tšiili, järgnes Prantsusmaa osatähtsusega 13%, teiste riikide osakaalud olid alla 10%.

Tabel 39

Viinamarjaveinide koguseline import riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Hispaania	2 280	18
Tšiili	1 791	14
Prantsusmaa	1 692	13
Itaalia	1 059	8
Bulgaaria	704	6
Saksamaa	595	5
Argentiina	581	4
Teised	4 116	32
Kokku	12 818	100

Allikas: ESA

ESA andmetel müüdi Eestis viinamarjaveini Eestis 2005. aastal 12,1 mln liitrit ehk 13% enam kui eelmisel aastal. Viinamarjaveini tarbimine elaniku kohta suurenes aastast 1,3 liitri võrra 7,3 liitrini (tootele märgitud alkoholi sisaldusega).

Tabel 40

Viinamarjaveini* tarbimine

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Müük siseturul, mln liitrit	7,9	10,7	12,1	13,1
Müük siseturul elaniku kohta, liitrit	5,8	8,0	9,0	12,5
Turistide kauplustest kaasaostud el. kohta, liitr	...	2,0	1,7	-14,6
Tarbimine** 1 el. kohta	5,8	6,0	7,3	21,7

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

** v.a turistide kauplustest kaasaostud, kuid k.a turistide Eestis tarbimine

Allikas: EKI

VERMUT

2005. aasta vermuti rahaline eksport oli 1,1 mln krooni ja import 17,7 mln krooni. Kauba-vahetuse saldo oli 16,6 mln krooniga negatiivne.

ESA andmetel suurenesid vaadeldaval perioodil vermuti ekspordikogused 55% 2004. aastaga võrreldes, kuid tervikuna olid kogused väikesed. Suurem osa sellest müüdi Läti ning väiksemaid koguseid ka Soome ja Venemaale.

Tabel 41

Vermuti rahaline põhieksport ja -import ning
eksporti- ja impordihinnad 2003-2005

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005/04 +/- %
Eksport	x	31.60	18.80	0,0	1,23	1,14	-7,7
Import	28.70	30.70	27.70	10,47	15,26	17,70	16,0

Allikas: EKI

Tabel 42

Vermuti koguseline põhieksport ja -import 2003-2005 (1000 liitrit)

	2003	2004	2005	2005/2004, %
Eksport	0	39,0	60,4	54,9
Import	365,2	497,0	639,7	28,7

Allikas: EKI

Vermuti koguseline impordikogused suurenesid ligi 30%. Itaalia oli endiselt tähtsaimaks vermuti päritolumaaks ning sealt toodi sisse 41% imporditud vermutist. Venemaalt vermuti impordikogused suurenesid oluliselt ning 2005. aasta lõpuks moodustas Venemaa vermuti koguimpordis juba 1/4. Hollandist ja Hispaaniast imporditi vermutit enam-vähem võrdsetes kogustes (vastavalt 13% ja 12% kogu vermuti impordist).

Tabel 43

Vermuti koguseline import riigiti 2005. aastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Itaalia	260	41
Venemaa	145	23
Holland	84	13
Hispaania	78	12
Saksamaa	58	9
Teised	16	2
Kokku	640	100

Allikas: ESA

KOKKUVÕTE

Andmete analüüs näitas, et 2005. aastal kasvas Eestis enamike alkoholsete jookide **toodangu maht**, erandiks olid kanged alkohoolsed joogid ja piiritus. Kangete alkoholsete jookide toodangu languse põhjuseks oli eelkõige väiksemad toodetud viina kogused. Piirituse toodang langes viina nõudluse vähenemise ning jätkuvalt kange viina suurte impordikoguste tõttu. Enim suurenes lahjade alkoholsete jookide tootmine ning seda nii segatud piiritusjookide kui kääritatud jookide suurema toodangu tõttu.

Alkoholsete jookide **väliskaubanduse** bilanss oli jätkuvalt negatiivne, kuid ekspordikäive kasvas kiiremini kui impordikäive. Samas tuleb 2005. aasta väliskaubandusandmetesse suhtuda ettevaatlikkusega, kuna peale Eesti liitumist Euroopa Liiduga muutus statistika meetodika ning ESA andmetes esineb ebatäpsusi ning andmeid pidevalt korrigeeritakse.

Enamuse alkoholsete jookide eksport kasvas, langesid vaid õlle ja piirituse väljaveokogused. Ekspordikäive oli suurim kangete alkoholsete jookide grupis (64%), õlle rahaline eksport moodustas 16% kogu alkoholi ekspordikäibest.

Impordis suurenesid viinamarjaveini, vermuti, kangete alkoholsete jookide ning siidri sisseveokogused ning vähenesid piirituse, õlle ja segatud piiritusjookide impordikogused.

Vaatamata sellele, et 2005. aasta 1. jaanuaril tõusid alkoholsete jookide aktsiisimaksud 5%, enamlevinud kodumaiste alkoholsete jookide **jaehinnad** oluliselt ei tõusnud, lahja õlle hinnad koguni langesid. Enim (kuni 6%) tõusid lahjade alkoholsete jookide (siidri, puuvilja- ja marjaveinide) jaehinnad. Osade kangete alkoholsete jookide hinnad jäid stabiilseks, osad kallinesid kuni 3%.

Alkoholsete jookide **jaekäive** ulatus 2005. aastal 3,44 mlrd kroonini ning seda oli 15% enam võrreldes eelneva aastaga. Sellise kasvu põhjuseks oli veinide ja õlle müügi kasv, samas kangete alkoholsete jookide müük vähenes. Õlle müüki on mõjutanud ka turistide poolt Eestis kohapeal tarbitud õllekogused.

Eestimaalased **tarbisid** alkoholseid jooke 2005. aastal 11,0 liitrit elaniku kohta absoluutalkoholis (sisaldab ka turistide kohapeal tarbimist, kuid v.a turistide kauplustest kaasaostud). Hinnanguliselt suurenes tarbimine aastas absoluutalkoholis 1,5%. Suurenes õlle, siidri ja veini tarbimine ning vähenes viina, segatud piiritusjookide ja puuvilja-marjaveinide tarbimine.